

Akoestiek in gymzalen een blijvend aandachtspunt

Dit topic gaat over beweegomgevingen in de ruimste zin van het woord. Daarbinnen speelt steeds een onderwerp en rol van betekenis: gehoorproblematiek. Of het nu buiten is, in een speellokaal, een gymzaal, een sporthal of een fitnessruimte. De akoestiek en de daaruit voortvloeiende problematiek is aanwezig. Daarover meer in dit artikel.

Door: Len van Rijn

Naar aanleiding van de steeds terugkerende commotie en publiciteit over geluidshinder in gymzalen meldt de KVLO dat dit reeds geruime tijd onze aandacht heeft maar dat dit, ondanks soms intensieve begeleiding, niet altijd direct tot aanpassing van de zalen leidt. Hoewel de KVLO binnen het onderwijs in de arbocatalogi VO en PO consensus heeft weten te genereren over de te behalen nagalmnorm en de arbeidsinspectie kan keuren op de nogal eens overschreden piekbelastingen, lopen deze processen erg langzaam. Ondanks deze acties en de regelmatige media-aandacht blijkt uit de praktijk dat het probleem nogal eens als niet relevant wordt verklaard, niet wordt aangepakt, of letterlijk op de lange baan wordt geschoven.

Oorzaken

In die gevallen waarbij gymzalen worden toegewezen die niet direct eigendom zijn van een schoolbestuur, geldt regelgeving waarbinnen gebouweigendom en werkgeversaansprakelijkheid aan verschillende partijen toebehoort. De werkgever is verantwoordelijk voor de werknemersveiligheid binnen de arbeidsomstandigheden en de gebouweigenaar (meestal de gemeente) voor de specificaties en prestaties van een gebouw. Deze scheiding in verantwoordelijkheden leidt tot het wijzen naar elkaar als het gaat om financiering van de oplossing. Ondertussen gebeurt tijdens deze patstelling weinig tot niets op de werkvloer dat de belasting tot acceptabele waarden doet dalen. De belasting van de werknemers duurt daarmee voort.

De primaire reden hiervoor is vaak dat aanpassingen aan harde wanden, de scheidingswanden en/of plafonds duur zijn. De aanvankelijke medewerking van het bevoegd gezag wordt nogal eens ingetrokken of verminderd nadat blijkt hoeveel geld met de oplossing gemoeid is. Regelmatig maken secties L.O. gebruik van verschillende zalen in opdracht van hetzelfde schoolbestuur. De nijging om het probleem direct naar de gebouweigenaar toe te schuiven is, voor zover dat het schoolbestuur zelf niet is, dan

snel het gevolg. Als het schoolbestuur wel zelf eigenaar is van de gebouwen ontbreekt het de besturen vaak aan de financiële middelen om de, vaak meerdere, gymzalen aan te passen. De bedragen waar we het in dit geval over hebben vergen vaak meerdere jaren van reservering.

De KVLO is in contact met de industrie om te kijken waar goedkopere alternatieven mogelijk deels een oplossing bieden. Ook verzorgen we veel informatie naar architecten en aannemers om deze problematiek uitgangspunt te laten worden binnen nieuwbouw processen.

Arbo regelgeving

Bij de begeleiding van dit soort processen door de interne arbo-deskundige van de scholen wordt er vaak gebruik gemaakt van de algemene arbo-regelgeving. Hierbinnen is sprake van de mogelijkheid tot het verplicht stellen van persoonlijke beschermingsmiddelen. Dit is vormgegeven in de vier stappen van de arbeidshygiënische strategie. Hoewel de werkgever gehouden is de stappen in volgorde af te handelen, worden de eerste drie 'dure en vaak ingrijpende' stappen uit die strategie al snel overgeslagen en mede om financiële redenen als onhaalbaar verklaard. De vierde stap is het verplicht stellen van persoonlijke beschermingsmiddelen. Voor situaties waarbinnen communicatie belangrijk is wordt dan vaak gewezen op de multifunctionaliteit van otoplastieken. Dit zijn oordoppen met een geluidsfilter die frequenties in het spraakgebied gedeeltelijk doorlaat.

De KVLO is van mening dat het dragen van otoplastieken *slechts als tijdelijke maatregel, ter voorkoming van verdere schade aan leerkrachten en in het zicht van structurele maatregelen*, in overleg met de MR en de individuele leerkrachten kan worden geadviseerd door de arbo-arts. Met het aanmeten van otoplastieken is voor de werkgever het probleem zeker niet opgelost, maar een preventieve maatregel om (verdere) gezondheidsschade te voorkomen.

Otoplastiekgebruik

Otoplastieken blijken vooral geschikt voor afstanden tot ongeveer twee meter. De akoestische filters laten minder geluid door naarmate afstanden groter worden. Afhankelijk van de individuele afstelling van het filter in deze otoplastieken kunnen ook frequenties buiten het gebied van de spraakverstaanbaarheid worden geblokkeerd. Aangezien er binnen een les lichamelijke opvoeding sprake is van signalen van verschillende aard, in meerdere frequenties en de leerkracht wegens de aard van het werk communiceert over meerdere variabele afstanden, vangt een leerkracht met een otoplastiek niet alle relevante geluiden en signalen binnen een gymles op. Dit geldt des te meer indien er sprake is van een grote hoeveelheid nagalm.

Otoplastieken belemmeren daarmee in belangrijke mate de gesproken communicatie en verminderen in het algemeen de

Wand is bekleed met geluiddempend materiaal

waarneming van akoestische signalen. Gevaarsignalen en risicovolle situaties worden daardoor onvoldoende opgemerkt en de leerkracht kan de veiligheid en zorgvuldig handelen niet meer voldoende waarborgen. Bovendien is de kwaliteit van de instructie in een onderwijsleersituatie mede afhankelijk van een open wederzijdse communicatie.

De verbetering van een gymzaal die niet aan de vereisten voldoet en schade kan veroorzaken aan het gehoor van lesgevendenden vergt een oplossingsgerichte en structurele aanpak. Daarbij is de werkgever (het bevoegd gezag) degene die in lijn met haar zorgplicht verantwoordelijk is voor goede en veilige werkomstandigheden en een structurele aanpak van het probleem. Het laten aanmeten van gehoorbeschermers is daarbij een maatregel die, gezien de inbreuk op lichamelijke integriteit en de beperkingen zoals hierboven genoemd, slechts in uitzonderingssituaties door de werkgever dient te worden toegepast.

Vervolgacties

Als sinds 2005 hanteert en adviseert de afdeling huisvesting van de KVLO een stappenplan om leden te begeleiden in het omgaan met en aanpakken van hun slechte akoestische werkomstandigheden. Meer informatie over dit stappenplan kunt u vinden op de site van de KVLO onder huisvesting. De KVLO beraadt zich

momenteel over de vervolgacties om naar relevante instanties en de landelijke politiek zorg te dragen voor meer aandacht voor deze problematiek.

Meldpunt akoestiek

Voor onderbouwing van deze acties is een overzicht van het aantal – en de mate van – klachten van belang. De afdeling huisvesting heeft je opgeroepen om je tot 30 oktober te melden indien uw akoestische werkomstandigheden hier aanleiding toe geven. Momenteel ben ik bezig de ruim 250 reacties te inventariseren. De gegevens uit de inventarisatie gebruiken we om vervolgacties verder vorm te geven. Indien je je op het meldpunt hebt gemeld spreekt het voor zich dat we je klacht intern op naam registreren maar dat deze voor externe doeleinden wordt geanonimiseerd.

Len van Rijn is beleidmedewerker arbo en huisvesting van de KVLO en docent bewegingsdidactiek aan de Haagse academie voor sportstudies.

Correspondentie:

huisvesting@kvlo.nl